

לקט ידיעות – ינואר 2024

ראשת התכנית: אל"ם (מיל') עו"ד פנינה שרביט ברוך

עורך הלקט: סתיו שם-טוב

צוות המחקר: נעה קדמון

♦ ידיעות מתוך ישראל

♦ ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל

♦ ידיעות בינלאומיות

ידיעות מתוך ישראל

פרסומי התכנית "משפט וביטחון לאומי"

ב-1 בינואר פרסמו ראשת התכנית, אל"ם (מיל') עו"ד פנינה שרביט ברוך, וחוקרת התכנית, ד"ר עו"ד תמי קנר, פוסט בנושא "דרום אפריקה יוזמת הליך בבית הדין הבינ"ל נגד ישראל על ביצוע רצח עם – מה המשמעות?".

ב-28 בינואר **השתתפו** ראשת התכנית, אל"מ (מיל') עו"ד פנינה שרביט ברוך, וחוקרת התכנית, ד"ר עו"ד תמי קנר, בפרק ב"פודקאסטרטגיה" בנושא "החלטת בית הדין הבינ"ל בהאג ומשמעויותיה המעשיות".

ב-29 בינואר **פרסמו** ראשת התכנית, אל"מ (מיל') עו"ד פנינה שרביט ברוך, וחוקרת התכנית, ד"ר עו"ד תמי קנר, פרסום מיוחד בנושא "החלטת בית הדין בהאג – הישג מעשי אך תמרור אזהרה".

חקיקה

ב-7 בינואר התקבל **חוק רשות התעופה האזרחית (תיקון מס' 3), התשפ"ד-2024** אשר מעגן את סמכותה של רשות התעופה האזרחית לתת אישור בדבר כשירותו האווירית של כלי טיס של מדינה זרה, לבקשת המדינה ומוסדותיה או לבקשת תאגיד ישראלי. עיגונה של סמכות זו נדרש לצורך התמודדותן של חברות ישראליות הנמנות עם התעשיות הביטחוניות במכרזים בין-לאומיים לביצוע התקנות של ציוד תעופתי ושל מערכות בכלי טיס של צבאות זרים, אשר דורשים כי החברה המתמודדת תצהיר כי קיים במדינתה גוף ממלכתי חיצוני שבסמכותו לאשר שההתקנות או השינויים שבוצעו בכלי הטיס לא פגעו בכשירותו האווירית ובהטסתו הבטוחה.

ב-7 בינואר התקבל **חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון מס' 20), התשפ"ד-2024** אשר קובע כי יש לחייב את מי שמונה על ידי הממשלה למשרת ראש נציגות דיפלומטית או קונסולרית בחוץ לארץ, להצהיר בפני שר החוץ או עובד מדינה שהוסמך לכך בתקנות כי הוא מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית ולמלא באמונה את תפקידו.

ב-8 בינואר התקבל **חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 40), התשפ"ד-2024** אשר מאפשר למשטרת ישראל לעשות שימוש במערכת "עין הנץ" למעקב אחר לוחיות זיהוי של רכבים ותנועת אזרחים בכבישים תחת תנאים מוגדרים.

ב-16 בינואר התקבל **חוק לתיקון ולהארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (חרבות ברזל) (פגישה עם עורך דין של עצור בעבירת ביטחון), התשפ"ד-2024** אשר מאריך את תוקפן של התקנות שהותקנו בחודש אוקטובר 2023 ומאריכות את פרקי הזמן בהם ניתן לדחות פגישה של עצור החשוד בעבירות ביטחון עם עורך דין.

ב-18 בינואר התקבל **חוק לתיקון פקודת בתי הסוהר (מס' 64 - הוראת שעה - חרבות ברזל) (מצב חירום כליאתי) (תיקון), התשפ"ד-2024** אשר מאריך עד ה-31 במאי 2024 את תוקפה של הוראת השעה שהתקבלה בחודש אוקטובר 2023 וקובעת כי השר לביטחון לאומי רשאי להכריז על מצב חירום כליאתי, במסגרתו תתאפשר קליטת אסירים ביטחוניים בבתי הסוהר תוך חריגה מהוראות הדין לעניין שטח מחיה מינימלי, וככל הנדרש – גם להלינו שלא על מיטה בחריגה מהוראות לעניין זכאות למיטה.

בג"ץ 5658/23 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת**

ב-1 בינואר **קיבל** בג"ץ, ברוב דעות, את העתירות שהוגשו נגד תיקון מס' 3 לחוק-יסוד: השפיטה ("חוק ביטול עילת הסבירות") וקבע כי לבית המשפט העליון נתונה הסמכות לקיים ביקורת שיפוטית על חוקי יסוד ולהתערב בהם במקרים חריגים וקיצוניים שבהם הכנסת חרגה מסמכותה המכוננת וכי יש להכריז על בטלותו של החוק אשר שולל באופן גורף את הביקורת השיפוטית על סבירות החלטות הממשלה, משום שהוא פוגע פגיעה חמורה וחסרת התקדים במאפיינים הגרעיניים של מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית.

ביחס לשאלת סמכותו של בית המשפט העליון לקיים ביקורת שיפוטית על חוקי יסוד, קבעו 12 מתוך 15 שופטי ההרכב, השופטים **חיות, פוגלמן, עמית, ברק-ארז, ברון, וילנר, גרוסקופף, שטיין, כנפי-שטייניץ, כבוב, כשר ורון**, כי במקרים חריגים וקיצוניים מוסמך בית המשפט העליון בשבתו כבית המשפט הגבוה לצדק להכריז על בטלות חוק יסוד שיש בו משום חריגה מסמכותה המכוננת של הכנסת. 2 מתוך 15 שופטי ההרכב, השופטים **סולברג ומינץ** חלקו על קביעת הרוב בכל הנוגע לסמכות העקרונית של בית המשפט לקיים ביקורת שיפוטית על חוקי היסוד, ואף על סמכותו להכריע בשאלה זו, וצינו כי אין מקור סמכות המאפשר לקיים ביקורת כזו. השופט **אלרון**, בדעת יחיד, סבר כי ייתכן שמוצדק קיומו של חריג צר במקרים חריגים וקיצוניים של פגיעה בזכויות היסוד של הפרט וכמוצא אחרון בלבד אשר מתיר לבית המשפט העליון להתערב בחוקי היסוד.

ביחס לשאלת פסילתו של תיקון מס' 3 לחוק-יסוד: השפיטה ("חוק ביטול עילת הסבירות"), קבעו 8 מתוך 15 שופטי ההרכב, השופטים **חיות, פוגלמן, עמית, ברק-ארז, ברון, גרוסקופף, כבוב ורון**, כי התיקון העומד במוקד העתירות הינו מקרה קצה שבו חרגה הכנסת מסמכותה המכוננת ומשכך אין מנוס מהכרזה על בטלותו. 3 מתוך 15 שופטי ההרכב, השופטים **וילנר, שטיין וכנפי-שטייניץ**, קבעו כי יש להשאיר את התיקון על כנו אך לפרשו בצמצום כך שהוא יחסום רק ביקורת שיפוטית בעילת הסבירות כפי שהתפתחה מאז פסק הדין בעניין "דפי זהב". השופט **כשר**, בדעת יחיד, נמנע מלהכריע בשאלה אם ניתן לפרש את התיקון באופן מצמצם כאמור, ועמדתו היא כי חרף פגיעתו של התיקון בהפרדת הרשויות ובשלטון החוק, הוא אינו מגיע לרף הגבוה שמצדיק התערבות בחוק יסוד. השופט **אלרון**, אף הוא בדעת יחיד, סבר כי הטענות בעניין תיקון מס' 3 אינן בשלות להכרעה שכן טרם נוצקה פרשנות לתיקון וטרם התבררו גבולותיו ומשכך לא ניתן להניח כי השלכותיו תהיינה חמורות כפי שנטען באופן שמצדיק התערבות בחוקי היסוד כחריג צר. 2 מתוך 15 שופטי ההרכב, השופטים **סולברג ומינץ**, סברו כי אף בהתעלם מבעיית סמכותו של בית המשפט, התיקון מצוי מרחק רב מאותה מגבלה צרה שחלה לשיטת שופטי הרוב על סמכותה המכוננת של הכנסת.

1 בינואר, **תקציר פסק הדין**.

בג"ץ 2869/23 מוחמד פאיז מוחמד גטאס נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית

ב-2 בינואר **דחה** בג"ץ עתירה במסגרתה ביקש העותר כי גופתו של בנו, מחבל שנורה ונהרג לאחר שדקר חייל צה"ל, תועבר אליו לקבורה או לחלופין שיתאפשר לו ולבני משפחתו להיות נוכחים בעת קבורתו ולקיים טקס קבורה בנוכחות איש דת מוסלמי.

בג"ץ 9104/23 טטיאנה פונומרנקו נ' ממשלת ישראל

ב-2 בינואר **דחה** בג"ץ עתירה שהוגשה נגד הפסקת הכיסוי הביטוחי הרפואי שניתן לאזרחי אוקראינה אשר הגיעו לישראל עקב המלחמה שפרצה באוקראינה בשנת 2022 שאינם זכאי שבות, משום שתוקפו של הכיסוי הוארך עד סוף חודש מרץ 2024, וישנה היערכות לבחינה של הסדרת הכיסוי הביטוחי לאחר מכן באמצעות תקנות.

בג"ץ 2412/23 התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' הכנסת

ב-3 בינואר **קיבל** בג"ץ, ברוב דעות, את העתירות שהוגשו נגד תיקון מס' 12 לחוק-יסוד: הממשלה ("חוק הנבצרות") וקבע כי יש להורות על דחיית תחולתו כך שייכנס לתוקף במועד תחילת כהונת הכנסת ה-26. זאת, בהיותו תיקון פרסונלי מובהק שמהווה שימוש לרעה של הכנסת בסמכותה המכוננת. 6 מתוך 11 שופטי ההרכב, השופטים פוגלמן, חיות, עמית, ברק-ארז, ברון, וגרוסקופף, קבעו בדעת רוב כי חקיקת החוק מהווה שימוש לרעה בסמכותה המכוננת של הכנסת, מאחר שהחלתו המיידית של התיקון היא פרסונלית ולא כללית, ולכן הסעד המתאים הוא דחיית המועד שבו ייכנס התיקון לתוקפו, ובכך יינתן מענה לעיקר הפגם הפרסונלי שנפל בו. 5 מתוך 11 שופטי ההרכב, השופטים סולברג, שטיין, מינץ, וילנר ואלרון, סברו בדעת מיעוט כי דין העתירות להידחות מכיוון שתיקון מס' 12 לחוק-יסוד: הממשלה ("חוק הנבצרות") אינו פרסונלי. 3 בינואר, **תקציר פסק הדין**.

בג"ץ 8884/23 התאחדות עיתונאי חוץ בישראל (FPA) נ' מתאם פעולות הממשלה בשטחים

ב-8 בינואר **דחה** בג"ץ עתירה במסגרתה התבקשה בחינה של מדיניות מתן אישורי הכניסה העצמאיים לעיתונאים זרים לרצועת עזה בזמן מלחמת "חרבות ברזל".

בג"ץ 3618/23 דן חלוץ נ' היועצת המשפטית לממשלה - גלי בהרב מיארה

ב-11 בינואר **מחק** בג"ץ עתירה במסגרתה התבקש כי תופסק כהונתו של ח"כ בנימין נתניהו כראש הממשלה בשל הפרת הסדר ניגוד העניינים שחל עליו, בשל מצב המלחמה בו שרויה מדינת ישראל אשר הוביל לשינוי במצב העובדתי ובמצב המשפטי המצויים בבסיס העתירה.

בג"ץ 7583/22 המרכז לקידום מעמד האישה ע"ש רות ועמנואל רקמן באוני נ' הרבנים הראשיים לישראל

ב-14 בינואר **קיבל** בג"ץ, ברוב דעות, עתירה במסגרתה התבקש לבחון מינוי של נשים לאסיפה הבוחרת את הרבנים הראשיים לישראל ואת מועצת הרבנות הראשית. השופטים עמית וברק-ארז, בדעת רוב, קבעו כי נשים בעלות השכלה תורנית והלכתית מתאימה שאינן מוסמכות על ידי הרבנות הראשית לישראל עשויות להיכלל בגדרי המונח "רבנים" כפי שהוא מופיע בסעיף 7(8) לחוק הרבנות

הראשית לישראל, התש"ס-1980, ולפיכך, על הרבנים הראשיים לשקול מינוין של נשים כאמור. השופט **מינץ**, בדעת מיעוט, סבר כי המונח "רבנים" כפי שהוא מופיע בסעיף 7(8) לחוק הרבנות הראשית לישראל, התש"ס-1980 אינו כולל את מי שאינו בעל הסמכה לרבנות על ידי הרבנות הראשית לישראל ועל כן נשים לא יכולות להיכלל בגדרו.

בג"ץ 557/24 **אמג'ד שביטה נ' מפקד מחוז חוף, משטרת ישראל**
ב-18 בינואר **נתן** בג"ץ תוקף של פסק דין להסכמת הצדדים בעתירה שבמסגרתה התבקש כי המשטרה תאפשר קיום הפגנה בעיר חיפה שעניינה הוא "קריאה לעצירת המלחמה, לעסקת השבת החטופים ולקידום תהליך מדיני".

בג"ץ 8592/23 **אורית כהן נ' מפקד פיקוד העורף, האלוף רפי מילוא**
ב-29 בינואר **דחה** בג"ץ עתירה שהגישו תושבי שכונות בדרום מזרח העיר ת"א, במסגרתה התבקש להורות למפקד פיקוד העורף ולראש עיריית ת"א, לספק להם פתרונות מגון ציבוריים בפני ירי טילים, בהם התקנת מקלטים ציבוריים, מחסות ציבוריים או מרחבים מוגנים ניידים בשכונות מגוריהם.

בג"ץ 998/24 **אליהו ליבמן נ' מפקד פיקוד דרום**
ב-31 בינואר **דחה** בג"ץ עתירה במסגרתה התבקש ביטול צווי סגירת שטח שהוצאו על ידי מפקד פיקוד הדרום למרחב כרם שלום ומרחב מעבר ניצנה על מנת שניתן יהיה לקיים הפגנות נגד העברת סיוע הומניטרי לעזה.

ידיעות בינלאומיות הקשורות לישראל

ב-1 בינואר **פורסם** כי ממשלת ישראל, בצעד חריג, תשלח צוות מטעם המדינה להציג את טענותיה במסגרת ההליך שיזמה דרום אפריקה נגד ישראל בסוף חודש דצמבר 2023 בבית הדין הבינלאומי לצדק (ICJ) בטענה להפרת האמנה בדבר מניעתו וענישתו של הפשע רצח עם (אמנת הג'נוסייד). ב-7 בינואר **פורסם** כי ישראל אף תצרף שופט מטעמה להליך וכי נשיא בית המשפט העליון לשעבר, השופט אהרון ברק, נבחר למלא תפקיד זה. בהמשך לכך, ב-11 בינואר **הציגה** דרום אפריקה את טענותיה בפני בית הדין וב-12 בינואר **הציגה** ישראל את טענותיה בפני בית הדין. להסבר כללי אודות ההליך ראו: 16 בינואר, **יובל שני ועמיחי כהן, Just Security**; 16 בינואר, **שימן קייטנר, Lawfare**.

ב-26 בינואר **נתן** בית הדין הבינלאומי לצדק (ICJ) את החלטתו בבקשת דרום אפריקה לסעדים זמניים במסגרת ההליך שיזמה נגד ישראל בסוף חודש דצמבר 2023, בטענה להפרת האמנה בדבר מניעתו וענישתו של הפשע רצח עם (אמנת הג'נוסייד). ביה"ד לא קיבל את בקשת ישראל לדחות את התביעה על הסף והורה על מספר צווים זמניים, שיהיו בתוקף עד מתן פסק הדין הסופי בהליך, שצפוי להימשך מספר שנים. עם זאת, נדחתה בקשתה המרכזית של דרום אפריקה להוציא צו המורה לישראל להפסיק לאלתר את הלחימה ברצועת עזה.

לניתוח ראו: 29 בינואר, פנינה שרביט ברוך ותמי קנר, [INSS](#); 26 בינואר, שמין קייטנר, [Lawfare](#); 26 בינואר, ריאן גודמן וסיון וואט, [Just Security](#); 27 בינואר, מילנה סטריאו, [Opinio Juris](#); לביקורת על ההחלטה ראו: 29 בינואר, קלייר או. פינקלשטיין וג'וזף ווטל, [Just Security](#); לניתוח משמעויות רחבות של ההחלטה ראו: 31 בינואר, ג'יימס איי. גולדסטון, [Just Security](#); 6 בפברואר, יוסף אל תמימי, [EJIL:Talk!](#).

ב-8 בינואר [פרסמו](#) הדו"ח המיוחד של האו"ם בנוגע לעינויים ויחס או ענישה אכזריים, לא אנושיים או משפילים אחרים, אליס ג'יל אדוארדס, והדו"ח המיוחד של האו"ם בנוגע להוצאות להורג שרירותיות וללא משפט, מוריס טידבאל-בינץ, הצהרה משותפת אשר קוראת למיצוי הדין עם האחראיים על ביצוע מעשי עינויים מיניים ורצח במסגרת הטבח ב-7 באוקטובר.

ב-10 בינואר [פרסם](#) הנציב העליון של האו"ם לזכויות אדם, וולקר טורק, מאמר דעה בדבר הפגיעה החמורה בזכויות האדם של אזרחים פלסטינים ושל ישראלים במסגרת מתקפת החמאס ב-7 באוקטובר והפעילות הצבאית של ישראל בעזה, כתוצאה מההפרות החמורות של הדין הבינלאומי שנעשו במהלך.

ב-15 בינואר [החליטה](#) המועצה האירופית לחדש את ההכרה בישראל כמדינה התואמת את רמת ההגנה על מידע אישי הנדרשת באיחוד האירופי לצורך העברה חופשית של מידע אישי בין האיחוד האירופי למדינה.

ב-16 בינואר [פרסמו](#) מומחים לזכויות אדם מטעם האו"ם הודעה לעיתונות בה האשימו את ישראל במצב ההומניטרי הקשה בעזה, בעקבות ההפצצות שהיא מבצעת והמצור שהטילה על הרצועה. בהודעה טענו המומחים שישראל משתמשת בהרעבה כאמצעי לחימה נגד האזרחים הפלסטינים.

ב-16 בינואר [דחה](#) הסנאט האמריקאי הצעה להחלטה לפיה מחלקת המדינה האמריקאית תכתוב חוות דעת על האופן בו ישראל שומרת על זכויות אדם במסגרת הלחימה ברצועת עזה.

ב-18 בינואר [אימץ](#) הפרלמנט האירופי החלטה הקוראת להפסקת אש ברצועת עזה.

ב-18 בינואר [פרסמו](#) ממשלות מקסיקו וצ'ילה הצהרה משותפת בהן ביקשו מבית הדין הפלילי הבינלאומי (ICC) לחקור הפרות של הדין הבינלאומי שישראל מבצעת לכאורה במסגרת הלחימה ברצועת עזה.

ב-19 בינואר [פרסם](#) משרד התובע הכללי של שווייץ כי הוגשו מספר תלונות נגד נשיא מדינת ישראל, יצחק "בוזי" הרצוג, בזמן ביקורו בעיר דאבוס במדינה במסגרת כנס הפורום הכלכלי העולמי, בגין נטילת חלק לכאורה בביצוע פשעים נגד האנושות ברצועת עזה.

ב-25 בינואר [ביקרה](#) בישראל השליחה המיוחדת של מזכ"ל האו"ם לענייני אלימות מינית בסכסוכים, פרמילה פאטן, [ונפגשה](#) עם נשיא המדינה וגורמים שונים בממשלה, בצבא, במערכת אכיפת החוק ובארגוני חברה אזרחית במטרה להביע סולידריות עם אזרחי ישראל ולבצע חקירה אודות עבירות מין שביצעו מחבלי החמאס במסגרת הטבח ב-7 באוקטובר.

ב-26 בינואר [פרסמה](#) סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם לפליטים פלסטינים במזרח הקרוב (UNRWA) כי ישראל סיפקה מידע שמספר עובדים שלה נטלו חלק בטבח ב-7 באוקטובר ולכן פיטרה אותם. בהמשך לכך, ב-27 וב-28 באוקטובר [הודיעו](#) מדינות רבות, ביניהן ארה"ב, האיחוד האירופי, גרמניה, צרפת, קנדה, אוסטרליה, איטליה, בריטניה, פינלנד, שוודיה, יפן ונוספות, כי הן משהות את מימון הסוכנות.

ב-26 בינואר [פרסם](#) ראש משרד זכויות האדם של האו"ם לשטח הפלסטיני הכבוש, אג'ית' סונגאהאי, הודעה לעיתונות בדבר "הקטסטרופה" המתרחשת בשטחים הכבושים. ההודעה מאשימה את ישראל בהתקפות מתמשכות על מתקנים רפואיים, בתי ספר, מתקני או"ם, אזורי מגורים ואזורים שנקבעו מראש כ"אזורים בטוחים", ובהפרה בוטה של הדין הבינלאומי.

ב-30 בינואר [פרסמו](#) ראשי ה-IASC (ועדת הקבע הבין-סוכנותית של האו"ם) הצהרה הקוראת להמשך התמיכה בסוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם לפליטים פלסטינים במזרח הקרוב (UNRWA), חרף ההאשמות שעלו כנגד מספר עובדי הארגון בדבר מעורבותם במתקפת ה-7 באוקטובר עמם יש למצות את הדין.

ב-31 בינואר [קבע](#) בית משפט פדרלי בארצות הברית כי ישנה סבירות שישראל מבצעת רצח עם בעזה וקרא לממשל האמריקאי לבחון את מדיניות התמיכה בישראל, אגב דחיית עתירה נגד בעניין עקב העדר סמכות שיפוט.

1 בפברואר, [The Times of Israel](#).

ידיעות בינלאומיות

מאבק בטרור

ב-8 בינואר [נכנס לתוקף](#) באוסטרליה [חוק](#) אשר מפליל הצגה ומכירה של מסרים, סמלים וחפצים שיש בהם כדי להביע תמיכה בנאציזם, בארגון הטרור דעאש ובמעשי אלימות על רקע קיצוניות אידיאולוגית.

ב-10 בינואר [אימצה](#) מועצת הביטחון של האו"ם את החלטה 2722 (2024) במסגרתה דרשה כי החותמים יפסיקו לתקוף כלי שיט בים האדום והכירה בזכותן של מדינות להגן על כלי השיט שלהן מפני מתקפות אלו בהתאם לחוק הבינלאומי.

ב-12 בינואר **פרסם** נשיא ארצות הברית, ג'ו ביידן, דו"ח לקונגרס האמריקאי אודות התקיפות האמריקאיות שבוצעו בתימן ב-11 בינואר, בהתאם לחובתו הסטטוטורית. בהמשך לכך, גם ב-24 בינואר **פרסם** נשיא ארצות הברית, ג'ו ביידן, דו"ח דומה אודות התקיפות האמריקאיות שבוצעו בתימן ב-23 בינואר.

לניתוח משמעויות הדו"חות ראו: 25 בינואר, **ג'ק גולדסמית' ומאט גלוק, Lawfare**.

ב-17 בינואר **הכריזה** ארצות הברית על החות'ים כארגון טרור.

ב-19 בינואר **הכריזה** בריטניה על הארגון האסלאמי "חזב א-תחריר" כארגון טרור.

משפט בינלאומי פלילי וחקירות על פשעי מלחמה

ב-31 בדצמבר **הודיע** מזכ"ל האו"ם, אנטוניו גוטרש, כי נסגר באופן רשמי הטריבוטל המיוחד ללבנון (STL) שהוקם מכוח החלטה 1757 (2007) של מועצת הביטחון של האו"ם לצורך העמדה לדין של המעורבים במתקפה בביירות בשנת 2005 בה נרצחו 22 בני אדם, ביניהם ראש ממשלת לבנון לשעבר רפיק אל-חרירי.

ב-8 בינואר נפתח משפטו של אוסמן סונקו, שר הפנים לשעבר של גמביה, אשר עומד לדין בגין ביצוע פשעים נגד האנושות בפני בית המשפט הפלילי הפדרלי בבלינצונה בשווייץ.

9 בינואר, **Guardian**.

ב-16 בינואר **דחתה** מועצת המדינה של צרפת ערעור שהגישה חברת חומרי הבניין הצרפתית לאפארג' על אישום שהוגש נגדה בגין סיוע לפשעים נגד האנושות באמצעות העברת מיליוני יורו לקבוצות חמושות בסוריה, ביניהן ארגון הטרור דעאש, על מנת שיאפשרו לה להמשיך להפעיל את מפעלה במדינה במהלך מלחמת האזרחים.

ב-22 בינואר **גזר** בית המשפט המחוזי בהולנד 12 שנות מאסר על פעיל ארגון הטרור הפלסטיני-סורי "חטיבת אל-קודס", מוסטפא א., בגין ביצוע פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות במהלך מלחמת האזרחים בסוריה.

ב-23 בינואר **הצהיר** נשיא הפיליפינים כי מדינתו לא תשתף פעולה עם חקירת בית הדין הפלילי הבינלאומי (ICC) שנפתחה בספטמבר 2021, הושתה בנובמבר 2021 וחודשה בחודש יולי 2023, בנוגע לטענות לביצוע פשעים נגד האנושות במהלך הקמפיין למלחמה בסמים במדינה בתקופה שבין נובמבר 2011 עד מרץ 2019.

ב-30 בינואר **הציג** תובע בית הדין הפלילי הבינלאומי (ICC) קארים קאן, בפני מועצת הביטחון של האו"ם, את הדו"ח העיתי ה-38 בנוגע למצב בדרפור בהתאם להחלטת מועצת הביטחון 1593 (2005).

מדיניות ביטחונית וצעדים ביטחוניים

ב-30 בינואר אימצה מועצת הביטחון של האו"ם את החלטה 2723 (2024) במסגרתה האריכה בשנה את המנדט של כוח שמירת השלום של האו"ם בקפריסין (UNFICYP).

זכויות אדם

ב-3 בינואר קבע בית משפט פדרלי בארצות הברית כי האקדמיה הצבאית בווסט פוינט רשאית לבחון גזע במסגרת הקריטריונים לפיהם נשקלים מועמדים. בהמשך לכך, ב-28 בינואר הוגשה עתירה בנושא לבית המשפט העליון של ארצות הברית, וב-29 בינואר דחה בית המשפט הפדרלי לערעורים ערעור שבמסגרתו התבקש לבטל את קביעת הערכאה הקודמת.

ב-16 בינואר קבע בית הדין האירופי לזכויות אדם (ECtHR) כי ליטא הפרה את האמנה בכך שאפשרה בשנת 2005 לסוכנות הביון האמריקאית (CIA) להחזיק ולענות אדם ממוצא פקיסטני שנחשד במעורבות בפיגועי ה-11 בספטמבר במתקן מעצר המצוי בשטחה.

ב-19 בינואר קבע בית משפט גבוה בבריטניה כי אנשים שנפצעו במתקפות שונות שבוצעו על ידי הצבא האירי הרפובליקני (IRA) במהלך שנות הסכסוך בצפון אירלנד, רשאים לתבוע את המנהיג לשעבר של המפלגה האירית הרפובליקנית "שין פיין", ג'רי אדאמס, בגין אחריותו הנזיקית לפציעותיהם.

שלטון החוק וזכויות פוליטיות

ב-2 בינואר הגיש נשיא ארצות הברית לשעבר, דונלד טראמפ, ערעור על החלטתה של מזכירת המדינה של מדינת מיין בארצות הברית שניתנה ב-28 בדצמבר, לפיה טראמפ פסול מלכהן כנשיא ארה"ב מכוח סעיף 3 לתיקון הארבעה עשר לחוקה האמריקאית שקובע כי אדם לא יכול להחזיק בתפקיד ציבורי אם היה מעורב במרידה כשהיה בתפקיד ציבורי בעבר, ולכן הוא פסול גם מהתמודדות בפריימריז של המפלגה הרפובליקנית במדינה. ב-3 בינואר הגיש טראמפ גם עתירה לבית המשפט העליון של ארצות הברית במסגרתה ביקש לבטל את פסק הדין של בית המשפט העליון של מדינת קולורדו שניתן ב-19 בדצמבר, אשר קובע אף הוא שטראמפ פסול מלכהן כנשיא ארה"ב ופסול מהתמודדות בפריימריז של המפלגה הרפובליקנית במדינה, על בסיס אותו תיקון לחוקה האמריקאית. ב-5 בינואר אישר בית המשפט העליון של ארצות הברית את הגשת העתירה ביחס לפסק הדין של בית המשפט העליון במדינת קולורדו וקבע כי ידון בנושא במהלך חודש פברואר. בהמשך לכך, ב-18 בינואר דחה בית המשפט הפדרלי לערעורים במדינת מיין את כניסתה לתוקף של החלטת מזכירת המדינה, ונמנע מלהכריע בערעורו של טראמפ על עצם ההחלטה עד לאחר הכרעת בית המשפט העליון בעתירה שהגיש טראמפ ביחס לפסק הדין בקולורדו.

ב-4 בינואר **פרסמה** ועדת הפיקוח והאחריות של בית הנבחרים האמריקאי דו"ח מטעם המיעוט הדמוקרטי בבית ממנו עולה כי עסקיו הפרטיים של נשיא ארצות הברית לשעבר, דונלד טראמפ, קיבלו כספים בסך מיליוני דולרים מכ-20 ממשלות זרות במהלך תקופת כהונתו כנשיא.

ב-18 בינואר **דחה** בית המשפט במדינת וושינגטון עתירה במסגרתה התבקש להורות למזכיר המדינה של וושינגטון לפסול את מועמדותו של נשיא ארצות הברית לשעבר, דונלד טראמפ, בפריימריז במדינה.

ב-18 בינואר **אימצה** הפרלמנט האירופי החלטה הקוראת למועצה האירופית לבחון את השהיית זכות ההצבעה של הונגריה באיחוד האירופי על רקע פגיעתה המתמשכת בערכים, המוסדות והמשאבים של האיחוד האירופי.

ב-23 בינואר **קבע** בית המשפט החוקתי של גרמניה כי מפלגת הימין הקיצוני, המפלגה הנציונל-דמוקרטית של גרמניה (NPD), אינה זכאית למימון מהמדינה בשל עמדותיה הלאומניות הקיצוניות ששוללות את אופייה הדמוקרטי של המדינה ומקדמות מסרים שמהווים פגיעה בכבוד האדם.

נשק

ב-10 בינואר **פרסם** משרד המפקח הכללי של הפנטגון דו"ח אודות המעקב של הפנטגון אחר הנשק ששלחה ארצות הברית כסיוע לאוקראינה, במסגרתו נמצא כי הפנטגון כשל בביצוע מעקב אחר 59% מהנשק הקל שנשלח לאוקראינה.

סייבר, טכנולוגיה ופרטיות

ב-16 בינואר **פרסמה** ממשלת קנדה מדיניות חדשה בנוגע למחקר טכנולוגי רגיש, במסגרתה היא תפסיק לממן מחקרים שנעשים בשיתוף גורמים צבאיים וביטחוניים זרים שעלולים להוות סיכון לביטחון הלאומי של קנדה.

ב-16 בינואר **קבע** בית הדין האירופי לצדק (CJEU), אגב דיון בעתירה שהוגשה נגד התנהלותה של ועדת חקירה פרלמנטרית באוסטריה שהוקמה לצורך בחינת השפעות פוליטיות על המשרד הפדרלי האוסטרי להגנה על החוקה וללוחמה בטרור, כי ועדת חקירה פרלמנטרית אשר מוקמת במדינה חברה באיחוד האירופי צריכה להתנהל בהתאם לאסדרה האירופית בדבר הגנת המידע (GDPR) ולכן תהיה כפופה לביקורת של הגוף הממשלתי הרלוונטי שהוקם במדינה לאכיפתה.

16 בינואר, **תקציר פסק הדין**.

ב-24 בינואר **פרסם** המרכז הלאומי לאבטחת סייבר בבריטניה (NCSC) דו"ח על השפעותיה של הבינה המלאכותית על היעילות של מבצעי סייבר ועל האיומים שנובעים מהבינה המלאכותית בתחום הסייבר בשנתיים הקרובות.

ב-30 בינואר [קבע](#) בית הדין האירופי לצדק (CJEU) כי מדיניותה של בולגריה, המורה למשטרה לשמור נתונים ביומטריים וגנטיים של כלל אזרחים שהורשעו בעבירות פליליות לכל משך חייהם, נוגדת את הדין האירופי.
30 בינואר, [תקציר פסק הדין](#).

ענייני הגירה

ב-16 בינואר [קבע](#) בית הדין האירופי לצדק (CJEU) כי אלימות מבוססת מגדר עשויה להיחשב כ"רדיפה" וכי נשים יכולות להיחשב כ"קבוצה חברתית מובחנת" לצורך קביעת מעמד פליטות של נשים שמבקשות בקשת מקלט במדינות האיחוד האירופי.

ב-16 בינואר [קבע](#) בית הדין האירופי לזכויות אדם (ECtHR) כי יוון הפרה את האמנה בכך ששמר החופים שלה הפעיל כוח מופרז וירה באדם ממוצא סורי בניסיון לעצור סירת מהגרים בסמוך לאי יוניו בשנת 2014.

ב-16 בינואר [פרסמה](#) נציבות האו"ם לפליטים (UNHCR) חוות דעת משפטית לפיה [האמנה החדשה](#) שנחתמה בין בריטניה ורואנדה בדצמבר 2023, אשר נועדה להתגבר על החלטת בית המשפט העליון של בריטניה מה-15 בנובמבר ולאפשר לבריטניה לשלוח מבקשי מקלט לרואנדה למרות פסילת מזכר ההבנות שנחתם בין המדינות בחודש אפריל 2022, מפרה את הדין הבינלאומי.

ב-17 בינואר [אימץ](#) בית הנבחרים הבריטי חוק אשר מכיר ברואנדה כ"מדינה שלישית בטוחה" אליה ניתן להעביר מבקשי מקלט ומאשרר את האמנה שנחתמה בין המדינות בדצמבר 2023. כניסתו לתוקף של החוק תלויה באישורו גם בבית הלורדים.

ב-19 בינואר [אימץ](#) הפרלמנט של גרמניה חוק אשר מקל את תהליך קבלת האזרחות הגרמנית ומצמצם את המגבלות שחלו על מגישי בקשות התאזרחות אשר מחזיקים באזרחות כפולה.

ב-22 בינואר [קבע](#) בית המשפט העליון של ארצות הברית כי סוכנים פדרליים של משמר הגבול של ארצות הברית יוכלו לגשת לגדר הגבול בין מקסיקו למדינת טקסס ולחתוך גדרות תיל בעלות פוטנציאל קטלני שהותקנו על ידי טקסס מבלי להיות חשופים לתביעות נזיקיות מצידה.

ב-25 בינואר [פסל](#) בית המשפט החוקתי בצרפת 32 מתוך 86 סעיפי "חוק השליטה בהגירה ושיפור האינטגרציה" שאומץ בפרלמנט בחודש דצמבר 2023. בהמשך לכך, ב-26 בינואר [נכנס לתוקף](#) החוק בגרסתו המתוקנת לאחר החלטת בית המשפט החוקתי.

ב-23 בינואר [קבע](#) בית משפט גבוה בבריטניה כי מזכיר הפנים של בריטניה הפעיל "מדיניות סודית" הנוגדת את הדין שהובילה לכך שנשללו אישורי שהייה בבריטניה מכ-1,500 קורבנות סחר בבני אדם.

ב-29 בינואר אישר בית המשפט החוקתי של אלבניה הסכם הגירה עם איטליה אשר מאפשר הקמה של מתקנים בשליטה איטלקית באלבניה אליהם יועברו מהגרים ופליטים שנאספו על ידי ספינות איטלקיות בים התיכון.
29 בינואר, [AP](#).

שינויי אקלים ומדיניות סביבתית

ב-16 בינואר [דחה](#) בית המשפט העליון של מדינת מונטנה בארצות הברית את ערעורה של המדינה על פסק הדין מחודש אוגוסט 2023 שקיבל את עתירתם של שישה-עשר צעירים בין הגילאים 5 ל-22, נגד חוק המדיניות הסביבתית של מונטנה, שמנע מסוכנויות המדינה לשקול את ההשפעות של פליטת גזי חממה במסגרת פרויקטים בתחום האנרגיה, וקבע כי החוק מפר את הזכות החוקתית לסביבה נקייה ובריאה כפי שנקבע בחוקת מונטנה.

התפתחויות מדיניות

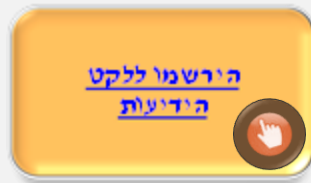
ב-1 בינואר [חתמה](#) ממשלת אתיופיה על מזכר הבנות עם סומלילנד במסגרתו אתיופיה תקבל גישה לים בסומלילנד ובתמורה תכיר בה כישות מדינית ריבונית ועצמאית שאינה נשלטת על ידי סומליה. בתגובה לכך, ב-6 בינואר [חתם](#) נשיא סומליה על חוק ששולל את קיומו של ההסכם וקובע כי סומלילנד היא לא מדינה עצמאית ולכן היא גם לא יכולה לאפשר לאתיופיה גישה לים.

ב-8 בינואר [הגישו](#) בריטניה, קנדה, שוודיה ואוקראינה בקשה ליישוב סכסוכים בפני הארגון הבינלאומי לתעופה אזרחית (ICAO) בהתאם לאמנת שיקגו נגד איראן בגין יירוט טיסה 752 של יוקריין אינטרנשיונל איירליינס בחודש ינואר 2020 שגבה את חייהם של 176 בני אדם.

ב-25 בינואר חתם נשיא טורקיה, רג'יפ טאיפ ארדואן, על מסמך המאשר את הצטרפות שוודיה לברית נאט"ו (NATO). הצטרפותה הסופית של שוודיה לברית תלויה כעת רק באישורה של הונגריה.
26 בינואר, [Reuters](#).

ב-31 בינואר [קיבל](#) בית הדין הבינלאומי לצדק (ICJ) באופן חלקי את בקשותיה של אוקראינה בתלונה שהגישה נגד רוסיה ב-2017 בגין הפרה של האמנה הבינלאומית לצמצום מימון הטרור (ICSFT) והאמנה בדבר ביעור כל צורות האפליה הגזעית (ICERD) במהלך שליטתה בחצי האי קרים מאז סיפוחו בשנת 2014.
לניתוח קצר ראו: 31 בינואר, [יוסטין נ. סטפנלי](#), [ASIL](#); לביקורת על ההחלטה ראו: 22 בפברואר, [אירנה מרצ'וק](#), [EJIL: Talk!](#).

לקט הידיעות "משפט וביטחון לאומי" מתפרסם אחת לחודש. [צפו בלקטי הידיעות הקודמים.](#)

*אם נתקלתם בבעיה בהרשמה, ניתן להירשם על ידי שליחת שם מלא וכתובת דוא"ל ל- stavshem9@gmail.com

ניתן למצוא אותנו ב:

© 2023 כל הזכויות שמורות